

PROIZVODNJA PERADSKIH SMJESA I PREMIKSA U 1992. GODINI I MOGUĆNOSTI NJIHOVE PROIZVODNJE

POULTRY FEED AND PREMIXES PRODUCED IN 1992 AND POSSIBILITY OF THEIR PRODUCTION

S. Mudrić, P. Božiković, Gabrijela Krivec

Stručni članak
UDK 636.5.:636.084.4
Primljeno: 20. studeni 1993.

SAŽETAK

U radu je prikazana proizvodnja smjesa za perad u tvornicama stočne hrane (TSH) i uspoređena s proizvodnjom prije rata. Ujedno su prikazane mogućnosti i moguća proizvodnja u sljedećim godinama. Na isti način je razmotrena i proizvodnja premiksa. Praćeno je umiješavanje protukokcidijskih lijekova u smjese za perad i njihov udio u ukupnoj proizvodnji.

Kako mogućnosti proizvodnje nisu do kraja ostvarene, moguće je, teoretski, proizvesti još gotovo toliko smjesa koliko se proizvelo u 1992 godini. Problem je u nedovoljnoj tehnološkoj opremljenosti tvornica i kontroli sirovina i proizvoda, što znatno utječe na proizvodnju najkvalitetnijih smjesa uz najmanje troškove. Prema provedenoj anketi proizvodnja peradskih smjesa u 1992. se smanjila za oko 28% u usporedbi s 1990. godinom. Razlozi su smanjena peradska proizvodnja, neisplativost izvoza i gubitak tržišta. Procjenjuje se da će u 1993. godini biti najveći pad proizvodnje te da će u sljedećim godinama proizvodnja polako rasti.

Najveća proizvodnja premiksa je utvrđena u TSH što same proizvođači premiksa i umiješavaju ga u krmne smjese. Očekivano smanjenje uvoza premiksa se ostvarilo, a isključivi razlog je plaćanje gotovinom. Proizvodnja premiksa u Republici Hrvatskoj se isto može dijelom povećati bez ulaganja u kapacitete.

Izbor protukokcidijskih lijekova je djelomice prepušten proizvođačima smjesa i premiksa. To je jedan od razloga većeg broja nastambi u kojima je dijagnosticirana klinička kokcidioza u usporedbi sa zemljama EZ. Odnos ionofornih i kemijskih pripravaka je u 1992. godini bio 67:33. Preporučljivo je držati se predloženog programa izmjene protukokcidijskih lijekova.

Uvod

Ispravno procijeniti mogućnosti proizvodnje moguće je samo temeljitim znanjem o načinu i potrebama proizvodnje te praćenjem njenih važnijih pokazatelja. Centar za peradarstvo već godinama prati i pomaže stručno i znanstveno najvećem broju tvornica i mješaona što proizvode samo peradske, odnosno i peradske smjese.

Kako od 1990. godine iz nepoznatih razloga nisu objavljeni podaci o proizvodnji smjesa po dobnim i proizvodnim kategorijama stoke i peradi, smatra se ispravnim objaviti podatke o proizvodnji smjesa za perad. Čini se

Mr. Slobodan Mudrić, dr. Predrag Božiković, dr. Gabrijela Krivec -
Hrvatski Veterinarski Zavod, Centar za peradarstvo, Zagreb, Heinzelova 55, Hrvatska-Croatia.

zanimljivim predočiti javnosti kako se rat odrazio na taj dio proizvodnje.

U radu je uspoređena i komentirana proizvodnja smjesa u 1990. i 1992. godini, proizvodnja premiksa u posljednje dvije godine te korištenje protukokcijskih lijekova u 1992. godini. Data je procijena mogućnosti proizvodnje u godinama što slijede.

Mogućnosti tvornica stočne hrane i njihova opremljenost

U Republici Hrvatskoj je prije rata bilo registrirano 42 tvornice odnosno mješaone stočne hrane. Tada su one hranile svu stoku i perad Hrvatske i dijela Bosne i Hercegovine. Rijetke su TSH koje su prije 1991. radile sa 100% moguće proizvodnje. Ukupna mogućnost proizvodnje svih tvornica u 1990. godini iznosila je 1.621.000 t. Te godine je ukupno proizvedeno 1.070.000 t svih smjesa (Pavlović, 1991), dakle je ukupni kapacitet iskorišten sa 66%.

TSH što se nalaze na privremeno okupiranim područjima RH (Knin, Petrinja, Belje i Vukovar) imaju mogućnost proizvodnje 250.000 t, što čini 15,4% ukupnog proizvodnog kapaciteta. Iz spomenutog proizlazi da i bez tih tvornica mogućnosti proizvodnje ne bi bile ostvarene ni u najboljim godinama (nedostaje 18,6% odnosno 301.000 t smjesa).

Ne može se očekivati veliko povećanje u proizvodnji stočne hrane u narednom razdoblju. Velika Britanija smanjuje proizvodnju za oko 25% (Garland, usmeno priopćenje). Slično je i s drugim članicama EZ, što rasprodaju opremu i cijele tvornice kupcima izvan EZ, o čemu Centar za peradarstvo ima podatke.

Ovaj odlomak se zaključuje tvrdnjom da Republika Hrvatska raspolaže s dovoljno TSH koje imaju dovoljan kapacitet za proizvodnju svih vrsta krmnih smjesa, pa tako i peradskih.

Problem se vidi u slaboj tehnološkoj opremljenosti tvornica. Automatizacija i mehanizacija proizvodnje nije povezivana s odgovarajućom organizacijom rada, a bez tog ulaganja u modernizaciju neće biti napretka i snižavanja troškova (Katić, 1992). Kontrola kakvoće krmiva i krmnih smjesa je isto nedostatna. U razgovoru s tehnolozima u tvornicama došlo se do sljedećih razloga: skupe

pretrage, razmišljanje da se kakvoća vidi tek u nastambi za životinje, kašnjenje nalaza, nedovoljno prisustvo inspektora u tvornici i ležernost tehnologa. Mišljenje je da je bolje spriječiti problem pa pretraživati barem smjese kemijski i mikrobiološki. Posebna priča se odnosi na uzimanje briseva za mikrobiološku kontrolu skladišta, silosa, konvejera i prijevoznih sredstava.

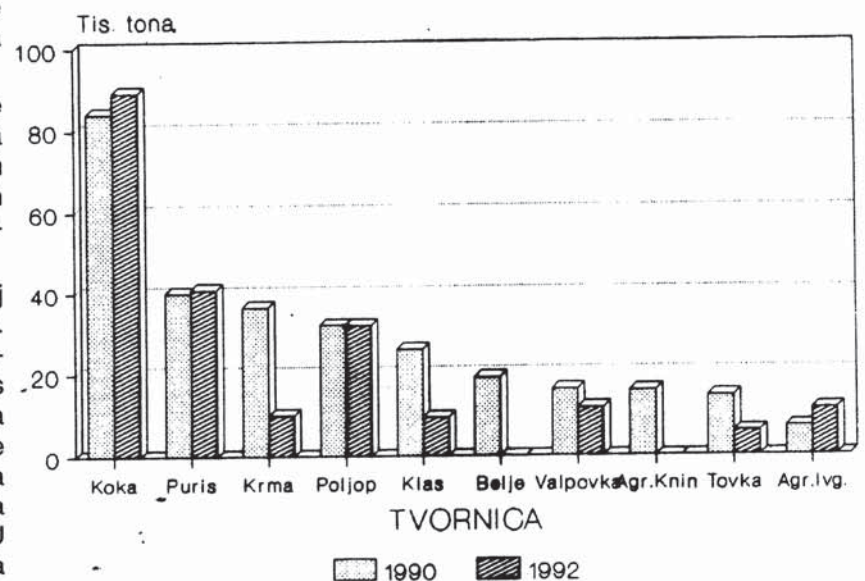
Proizvodnja peradskih smjesa

Prema trogodišnjoj anketi Centra za peradarstvo količina peradskih smjesa se bitno smanjila. Od Centru zanimljivih TSH samo iz dviju nisu dostavljeni podaci. Ove TSH ih smatraju poslovnom tajnom.

U 1990. godini preko 10.000 t peradskih smjesa je proizvelo 10 TSH, dok je takovih u prošloj godini bilo samo pet. Jedna je nova na tom popisu. U 1990. godini je proizvedeno, prema spomenutoj anketi, oko 302.000 t, u 1991. 284.000 t, dok su iste TSH u prošloj godini proizvele samo 218.000 t smjesa za perad. Razlog je, kao što se vidi iz slike 1., da su dvije tvornice otuđene, četiri su smanjile, a samo su dvije povećale proizvodnju. Istovremeno se niti jedna TSH nije pojavila kao novi veliki proizvođač peradskih smjesa.

Slika 1. Usporedba proizvodnje peradskih smjesa u 1990. i 1992. godini (tisuća tona)

Figure 1. Comparison of poultry feed manufactured in 1990 and 1992 (thousands of tones)

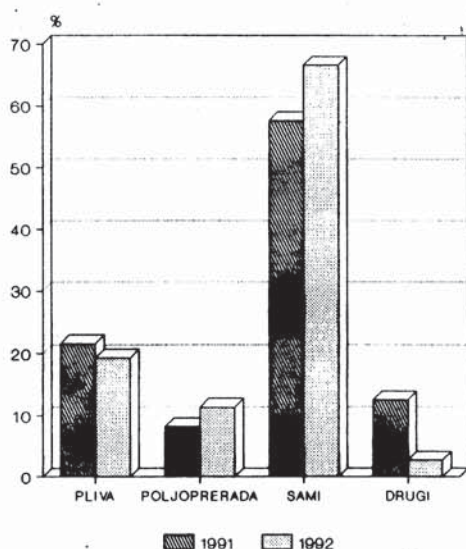
Manja proizvodnja smjesa je uzrokovana padom proizvodnje u peradarstvu zbog smanjene kupovne moći zaposlenih, neisplativosti izvora, zbog previsokih troškova proizvodnje te gubitkom tržišta Republike Bosne i Hercegovine.

Proizvodnja je izrazito loša u proizvođača peradi koji imaju vlastitu tvornicu, jer u ovom razdoblju, zbog smanjene prodaje mesa i jaja, te otežane naplate, nedostaje novca za nabavku krmiva. Uslijed toga su u više navrata hranili perad s krmivima što su bila na raspolaganju, a to se odrazilo i na proizvodnji (prirast se smanjivao, a konverzija hrane povećavala).

U 1993. godini će, prema procjeni Centra, biti proizvedeno najmanje smjesa za perad. Sličan je trend i u proizvodnji smjesa za druge vrste životinja, pa u sljedećim godinama može se očekivati porast proizvodnje peradskih smjesa. Koliko će on biti, ne ovisi samo o proizvođačima smjesa nego i o mogućnosti prodaje peradskih proizvoda. Istina je da je peradarstvo, kao proizvođač hrane za ljude, od strateškog značaja za Republiku Hrvatsku, ali se ne smije očekivati bilo kakva pomoć države. U 1994. godini može se očekivati porast do 5 posto u odnosu na 1993. godinu.

Premiksi

Proizvodnja premiksa u 1991. i 1992. godini prikazana je slikom 2.

Slika 2. Udio proizvođača premiksa za perad u 1991. i 1992. godini

Figure 2. Share of poultry premix producer in 1991 and 1992

Najveći udio u proizvodnji premiksa čine TSH što same proizvode premikse za umiješavanje u vlastite smjese. Razumljivo je da je tu najveću proizvodnju ostvarila "Koka" Varaždin sa 41%. Slijedi je "Poljoprerada" s 15%, te Valpovka s 5%. TSH "Krma" iz Vinkovaca je proizvodila premikse u 1992. god., ali još nije u cijelosti obnovljena nakon ratnih razaranja, te je s proizvodnjom premiksa prestala.

Najveću količinu premiksa je u '92. prodala "Pliva" Zagreb, slijedi je TSH "Poljoprerada", a vrlo malo je prodano premiksa iz uvoza ili iz TSH "Valpovke" ("drugi" na slici 2.). Uvoz se izrazito smanjio jer strani prodavači uvjetuju odmah plaćanje gotovinom.

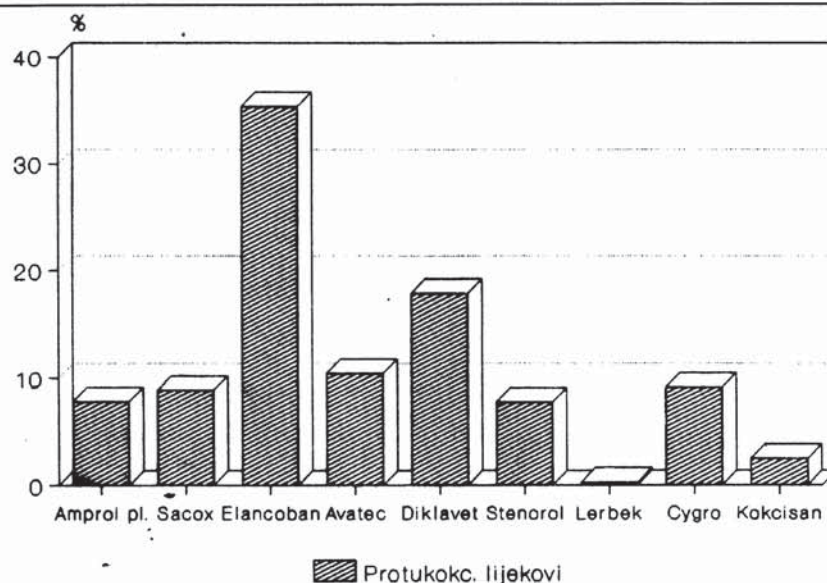
Opet se zaključuje da proizvođača premiksa ima dovoljno i da imaju dovoljne mogućnosti u zadovoljavanju potreba i veće peradarske proizvodnje Republike Hrvatske.

Protukokcidijski lijekovi

Osobite probleme u tovu pilića i uzgoju pilenki uzrokuje kokcidioza. Za subklinički oblik kokcidioze je razumljivo da se pojavi s vremena na vrijeme. Ni sa čim se ne može opravdati tako veliki broj slučajeva kliničke kokcidioze, osobito s razloga što stoje na raspolaganju svi najbolji protukokcidijski lijekovi. Centar za peradarstvo je izradio programe izmjene spomenutih sredstava tijekom ovih godina, ali ga se neke tvornice nisu pridržavale, što dokazuje i slika 3.

Odnos između ionofornih i kemijskih pripravaka je 67:33. Tako veliki udio kemijskih protukokcidijskih lijekova bio je uzrokovan velikom prodajom "Diklaveta".

Kako protukokcidijski lijek sudjeluje s najviše udjela u cijeni premiksa, razumljiv je i interes proizvođača premiksa za sredstvo podrijetlom određenog proizvođača zbog veće zarade. Izrađen je i program od lipnja 1994. godine. Raditi programe za sprječavanje pojave kokcidioze na ovaj način nije najbolje, ali je u ovom trenutku najsvrsishodnije. Neophodno je, kao i razvijene zemlje, imati titracijsku jedinicu, gdje bi točno za neku farmu ili područje odredili antikokcidiogram. Praćenjem pojave kokcidioze i šteta nastalih od njezinih posljedica izračunato je da bi izradom antikokcidiograma uštedjeli peradarstvu Hrvatske najmanje 500.000 \$ godišnje.

Slika 3. Protukokcidijski lijekovi umiješavani u peradske smjese u 1992. godini (%)
 Figure 3. Anticoccidials used in poultry feed in 1992 (%)

LITERATURA

1. Garland, P. W., Bocrn Pauls Ltd., Ipswich, Velika Britanija.
2. Katić, Z. (1992): Stremljenja u razvoju industrije krmnih smjesa. Krmiva, 34, 4, 165-170.

3. Pavlović, M. (1991): Proizvodnja industrijske stočne hrane u Jugoslaviji u 1990. godini. Krmiva, 33, 1-2, 33-43.

SUMMARY

The article deals with the production of poultry feeds per feed mills. The 1992 production is compared with the pre-war period and the production forecast for a few years ahead is given. The production of premixes is treated in the same way. Mixing of anticoccidials into poultry feeds as well as their share in the total production have been followed up.

Judging by the capacities of the feed mills it is possible to produce as much feed for livestock and poultry as was manufactured in 1992. The problem is in average in bad technology and control inside the feed mills, because this influenced on high quality feed products with minimal cost. After our poll the production ceased about 28 percent in comparison with 1990. The reason were lesser poultry production, not payable export and the loss of market. We estimate 1993 as the year of the biggest fall of production, and in following years it should rises.

The most of the premixes in 1992 were produced by the feed mills which included them in their own poultry feed. The expected drop in import were realized, the reason was paying cash down. Just like in finished feed production, Croatia offers possibilities for considerable increase in premix production.

The use of anticoccidials has been left over to the feed and premix manufacturers. That is one of the reasons why it has been bigger incidence of clinical coccidiosis in comparison with EC countries. We found the relationship between ionophorous and chemical anticoccidials was 67:33. It is strongly recommended to use the given program for the changing of anticoccidials.